

Financials in de publieke sector

De luiheid

De ambtenaar is nog steeds het lijdend onderwerp van flauwe grapjes. Maar van luiheid is allang geen sprake meer. *Financials* Only sprak met drie financials in dienst van de overheid die het onzettend druk hebben met de nieuwe methode van begroten.

Een kijkje in de Haagse keuken.

PETER BRINK

Prinsjesdag. Dag van rituelen en traditie. De derde dinsdag in september wanneer alle schijnwerpers op koningin Beatrix zijn gericht. Na de traditionele rijtoer in de gouden koets spreekt zij de troonrede uit in de Ridderzaal en wordt de Miljoenennota samen met de departementale begrotingen bij de Tweede Kamer aangeboden. Tot en met 1999 werden de financiële begrotingen van de departementen (de beleidsverantwoordingen) begin september naar de Tweede Kamer toegestuurd. Deze verantwoordingen sneeuwde vaak

woensdag van mei de minister van Financiën het Jaarverslag van het rijk aan de Tweede Kamer aanbiedt. Bén van de doelstellingen van VBTB is dat de informatiewaarde en de toegankelijkheid van de begroting en het jaarverslag toenemen. De oude begroting was technisch, moeilijk leesbaar en weinig toegankelijk. De begroting 2002 is de eerste die volgens de nieuwe methodiek wordt opgesteld.

Eisen

Werken bij de rijksoverheid, dat is afwisselend, flexibel, uitdagend en verantwoordelijk. Dat is het credo van drie financiële ambtenaren: Marjolein Höfkens, Johanan van Diermen en Coby van der Meer.

Marjolein Höfkens zit in een continu proces van deadlines. Zij is medewerker budgettaire zaken bij de directie Financieel Economische Zaken (FEZ) van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (vws). Ze houdt zich bezig met het opstellen van begrotingswetten, de daaraan ten grondslag liggende mutaties en de budgettaire informatievoorziening binnen de directie FEZ. 'Doordat voor 2002 de eerste begroting volgens de VBTB-principes wordt uitgebracht, is het de afgelopen periode erg druk geweest. Naast het uitbrengen van een pilot-jaarverslag over 1998 en het maken van een dummybegroting voor 2000 volgens de nieu-

we methode, moest ook het financiële informatiesysteem aan de nieuwe structuur van de begroting worden aangepast. Inmiddels is dit traject bijna afgerond en maken we ons op voor het opstellen van de eerste VBTB-begroting.

Budgettaire zaken is bij FEZ verantwoordelijk voor het opstellen van de begrotingswet. Daarbij checken we het geheel op volledigheid en consistentie, proberen we de informatie voor de Kamer zo helder mogelijk te presenteren en daarbij te voldoen aan de begrotingsvoorschriften van Financiën.

Aan het nieuwe jaarverslag zijn strenge eisen verbonden. In elk geval moeten de drie w's daarin staan omschreven: wat willen we bereiken, wat kunnen we doen en wat moet het kosten.'

Deadlines

Höfkens is het levende bewijs is dat je ook bij de overheid door hard werken en avondstudie hogerop kan komen. 'Ik werk veertig uur per week, al is dat in hectische tijden meer. Dat kan allemaal doordat mijn echtgenoot op ons zoontje van drie jaar past. Mijn zoontje heeft het er wel eens moeilijk mee als ik 's ochtends wegga. 'Blijf je niet te lang weg, mama?' vraagt-ie dan heel lief. Mijn baan niet echt relaxed. Het is hard werken en per jaar moeten we vijf deadlines halen. Maar ik ben de over-

'Als het bij een klein bedrijf fout gaat, zit je zo op de schopstoel'

onder door de overweldigende belangstelling voor de Miljoenennota. De politiek kijkt nu eenmaal graag vooruit. Maar sinds de introductie van een nieuwe methode van begroten, genaamd Van Beleidsbegroting tot Beleidsverantwoording (VBTB), is de aandacht voor de verantwoording toegenomen. Niet in de laatste plaats omdat al op de derde

voorbij

Marjolein Höfkens: 'Een lease-auto of optieregelingen hoeven voor mij niet'

heid nog steeds dankbaar. Na mijn studie geschiedenis kon ik geen werk vinden. Staatsrecht zat echter wel in mijn afstudepakket en mede daardoor ben ik als projectleider bij het Monumenten Inventarisatie Project terechtgekomen. Dit project had als doel de jongere bouwkunst in Nederland te inventariseren.

Tegelijkertijd ben ik in de avonduren met aanvullende studies begonnen. Zo heb ik inmiddels zes van de zeven certificaten van het SPD-diploma gehaald. Via financiële functies bij lagere overheden ben ik bij het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (vws) terechtgekomen.

Bij de overheid ben ik op mijn plaats. Natuurlijk wordt er in het bedrijfsleven meer verdiend en wordt er gesproken over optieregelingen en lease-auto's voor het personeel, maar van mij hoeft dat allemaal niet. Mijn salaris is nu ook goed. Trouwens, als het bij een klein bedrijf slecht gaat, dan zit je zo op de schopstoel. De rijksoverheid is een grote organisatie. Functiewisselingen zijn goed mogelijk. Intern werken we hier met een Persoonlijk Ontwikkelings Plan (POP). Dat is een plan waarin ik kan aangeven hoe ik mijn toekomst zie, wat mijn doelen zijn en waar ik die denk te kunnen bereiken. Er wordt dan met meegedacht en gezocht naar een nieuwe uitdaging.'

Johan van Diermen is altijd op zoek naar uitdagingen. Hij werkt als beleidsmedewerker bij de Directie Begrotingszaken van het Ministerie van Financiën. Een veelzijdige en afwisselende baan voor de 27-jarige Amersfoorter.

'Na ongeveer twee jaar bij het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (szw) te hebben gewerkt, keek ik uit naar iets nieuws binnen dat ministerie. Maar ook buiten dit ministerie had ik veel contacten opgebouwd. Mijn overstap naar het ministerie van Financiën bewijst dat een beetje netwerken een goed middel is om ergens te komen,' aldus de ex-student bestuurskunde. Vanaf januari heeft hij zich onder andere bezig gehouden met de coördinatie van het Financieel Jaarverslag (FJR) van het rijk. Tevens onderhoudt hij contacten met de Organisatie Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). Het werk in een notendop: werkzaamheden plannen, procedures doorlopen en controleren, alle auteurs bij elkaar roepen, deadlines stellen en veel con- >>

FOTO'S: EDUARD VAN DER WORP

troleren. 'Het stimuleren en motiveren van collega's is daarin erg belangrijk. Je moet op het juiste moment duidelijk aangeven wat je van iedereen verwacht. Bij het schrijven van het fjr hield iedereen zich goed aan de deadlines. Dat maakte mijn werk een stuk eenvoudiger.'

Versnelling

In het verleden werden de financiële verantwoordingen in september aan de Tweede Kamer aangeboden, maar na de invoering van de vbtv is die datum verschoven naar de derde woensdag in mei. Dan biedt de minister van Financiën de Tweede Kamer het Financieel Jaarverslag van het rijk en de Departementale Jaarverslagen aan. 'Dat gebeurt zonder gouden koets en zonder toespraak van de koningin. Deze versnelling is een enorme stap vooruit. De beleidsverantwoording krijgt meer aandacht. Deze dag vormt dan ook een volwaardige afsluiting van een begrotingcyclus.

De politiek krijgt nu beter de gelegenheid achterom te kijken naar het gevoerde beleid. Het is voor ons een uitdaging ondanks de versnelling toch de kwaliteit van de beleids- en financiële informatie te behouden en te verbeteren.

Mijn werk is razend interessant. Toch hebben veel mensen vooroordelen over ambtenaren. Maar die snoer ik snel de mond. Op verjaardagen proberen ze me wel eens te dollen. 'Een ambtenaar, je zal wel moe zijn van al dat werk.' Het standaardbeeld dat veel mensen van ambtenaren hebben, komt nauwelijks overeen met de realiteit. Als ik ze dan van repliek dien door uit te leggen waar ik mee bezig ben, bijvoorbeeld de coördinatie van het jaarverslag, dan wekt dat vaak toch sympathie. Zeker als ze horen dat ik het 'derde woensdag-koffertje' mag aanbieden aan minister Zalm voor dat hij naar de Kamer gaat. Dat koffertje kent namelijk iedereen.'

Uitdaging

'Het coördineren van het Jaarverslag is vrij procedureel werk. De contacten met de oeso zijn veel inhoudelijker. Laatst heb ik meege-schreven aan een speech met als thema 'de Nederlandse ontwikkeling op begrotingsgebied'. Dan moet je je toch heel goed in de materie verdiepen. Wat is interessant om te vertellen en wat wil Financiën uitdragen

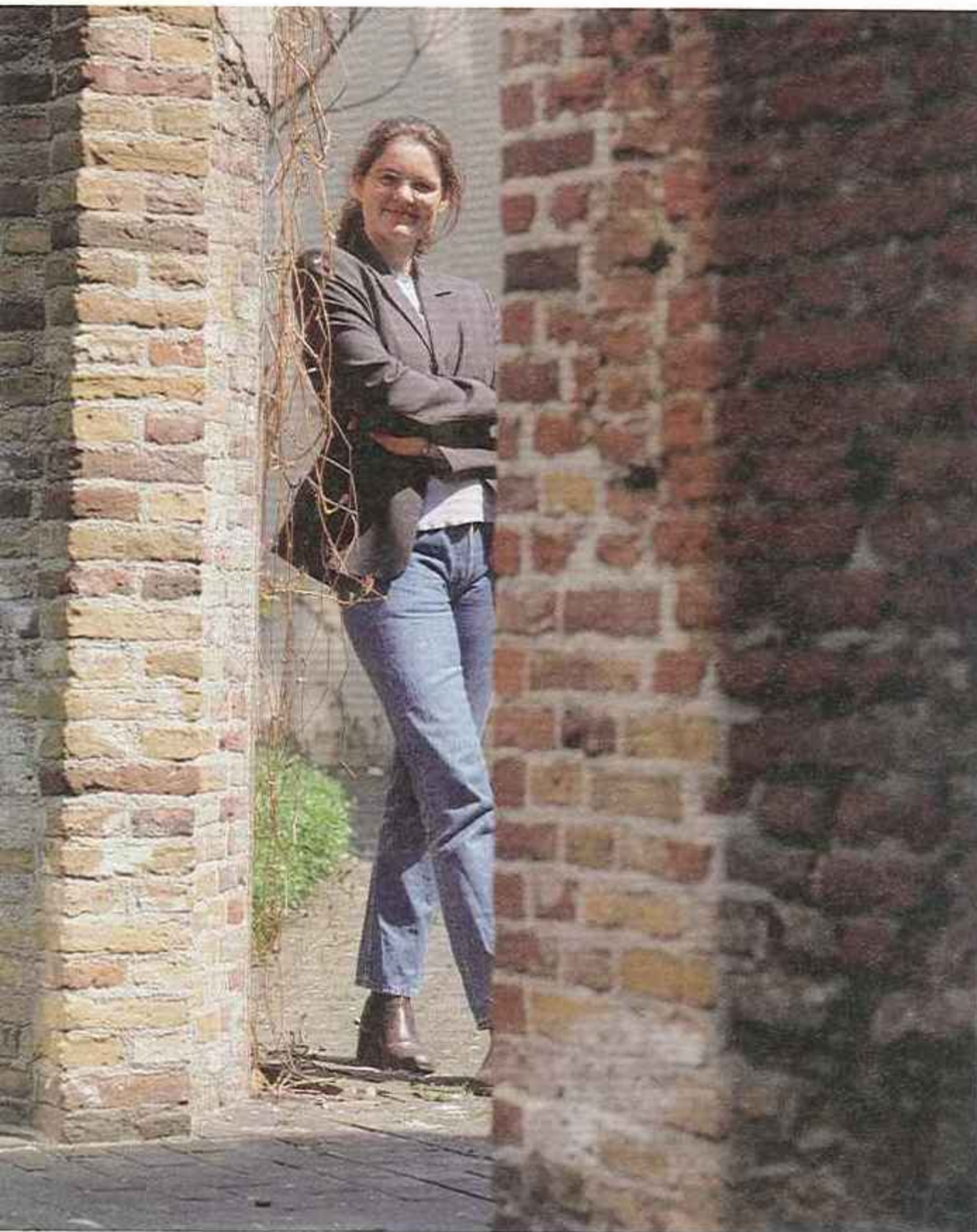

Johan van Diermen: 'Ik mag het koffertje aan minister Zalm aanbieden'

over de Nederlandse situatie? Mijn werk is interessant door de veelzijdigheid. Naast de coördinerende taak ben ik ook beleidsmatig bezig ideeën te vormen en op papier te zetten. Als ik de coördinerende taken goed onder de knie heb, dan ligt daar mijn nieuwe uitdaging: nadenken over en het maken van beleid.'

Coby van der Meer is jong (26) en ambitieus. Ze houdt van afwisseling, uitdagingen en onderzoek. Na haar studie bestuurskunde was een baan bij de overheid een logisch

gevolg. Ze werkt nu tweeënhalp jaar met volle overgave als Rekenkameronderzoeker bij de ministeries van Verkeer en Waterstaat (v en w) en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (vrom). De Rekenkamer is een onafhankelijk orgaan dat inzicht heeft in alle stukken en documenten van de overheid. Van der Meer onderzoekt derhalve of het geld van de Rijksoverheid rechtmatig en doelmatig wordt geïnd en uitgegeven. 'Afwisseling, dat is wat ik zoek bij een baan. Dat heb ik hier voorlopig genoeg. Veel buitenstaanders denken dat ik saai werk doe en

Coby van der Meer: 'Het is fantastisch om een kijkje te nemen in de keuken van de departementen'

ook wat voor functies eventueel later interessant voor je kunnen zijn.

In de toekomst wil ik graag bij een departement werken. Job-rotation is populair en wordt ook gestimuleerd. Na vijf jaar heb je binnen de overheid snel een andere leuke baan. Ik zie mijzelf niet het bedrijfsleven instappen. Bovendien heb ik nog de mogelijkheid om op kosten van de overheid een

'Ik heb meer verantwoordelijkheid dan een financial in het bedrijfsleven'

accountancy-opleiding te volgen. Ik twijfel. Aan de ene kant trekt het me wel. Zeker omdat er bij de overheid een tekort aan accountants is. Anderzijds duurt zo'n RA-studie zeven jaar. En ik vrees dat ik dan in een bepaalde hoek terechtkom waardoor mijn werk niet meer zo afwisselend zal zijn.'

Informeel

In haar huidige baan als Rekenkameronderzoeker is ze niet alleen gebonden aan bureauwerk. 'Ik doe ook onderzoek naar doelmatigheid. Heeft het ministerie het goed georganiseerd, wat staat er in de kranten? Laatst hadden we een klimaatoverlegbijeenkomst in een café: informeel filosoferen en discussieren over een belangrijk onderwerp. Het voordeel van mijn werk is dat ik veel verantwoordelijkheid heb. Ik ga die verantwoordelijkheid zeker niet uit de weg, het is geen extra last op mijn schouders. Ik wil graag wat bereiken en wellicht na deze baan nog doorgroeien naar de functie van senior-onderzoeker of zelfs projectleider.

Vrienden van me werken in de accountancy en daar moet een rapport eerst door drie mensen worden goedgekeurd wil het de deur uitgaan. Zoiets is niks voor mij. Onze projectleider was onlangs in het buitenland en onze groep moest het rechtmatigheidsonderzoek zonder hem afronden en dat is prima gelukt. Bij welke baan in het bedrijfsleven krijg je meteen zoveel verantwoordelijkheid?' ■

de hele dag zit te rekenen. Een totaal verkeerde indruk. De Rekenkamer onderzoekt verschillende objecten op doelmatigheid en rechtmatigheid. Heel divers, van de Betuweroute tot en met het klimaatbeleid. Het is toch fantastisch dat je bij elk departement een kijkje in de keuken kan nemen? Bij onderzoek naar rechtmatigheid bekijk ik volgens de ijkpuntstrategie eventuele financieel zwakke plekken bij instanties. De ijkpuntstrategie zijn twaalf punten waarop het financieel beheer wordt beoordeeld. Van kengetallen tot administratieve organisatie en van de accountantscontrole tot de financiële functie.'

Doorwerken

'Een actueel onderwerp waar ik aan werk is VBTB, de nieuwe manier van begroten en verantwoorden binnen de overheid. Alle ministeries moeten op dezelfde manier en in dezelfde stijl worden toegelicht. Uit de nieuwe begroting moet je kunnen afleiden: Wat doet deze overheid? Wat kost

dat? Wat willen we bereiken?

Op de derde woensdag in mei wordt van elk ministerie een rapport bij de financiële verantwoording uitgebracht waarin onze onderzoeken naar de rechtmatigheid en het financieel beheer zijn opgenomen. Dat betekent doorwerken. Want in maart levert de accountant zijn rapport in en daarna moeten wij direct aan de slag om de gegevens op tijd klaar te krijgen. Last van stress of extra spanning heb ik niet. Ik werk gewoon veertig uur per week.'

Van der Meer is blij met haar huidige baan, maar ook zij geeft haar ogen goed de kost. Ze zat tijdens haar eerste jaar bij de overheid in 'de leerkring', een gemêleerd gezelschap van Rekenkamermedewerkers die vrijwel allemaal op hetzelfde moment in dienst waren gekomen. De functies in 'de leerkring' varieerden van persvoorlichter tot stafmedewerker. Van der Meer: 'In deze 'kring' worden ieders werkzaamheden in het kort besproken. Door dit opleidingstraject krijg je een beter inzicht in wat een ander doet en dus